

TEXTOS

COLECCIÓN DIPLOMÁTICA RIOJANA

ILDEFONSO M. RODRÍGUEZ DE LAMA
(Canónigo Archivero Capitular y Diocesano de Calahorra)

(Continuación)

139) (1)

9-XI-1048

1048-6

Sancho García hace donación al monasterio de San Millán de su divisa en Loranco, con un palacio junto a la fuente de Vala Grande y todas sus tierras y prados.

« Sub nomine Xristi Redemptoris nostri. Ego igitur Sancio Garciez et uxor mea nullius hominis cogentis nec suadentis imperio, concedo et offero et ab omni integritate confirmo pro anime mee remedio parentum meorum ac filiorum ad honorem [...] patronis Emiliani Sanctissimi, meam propriam divisam in villa Loranco, id est, meum palatium, que est situm iuxta fontem Valge Grande vocitatum cum exitu et regressu, terris, orto, pratis, vel quecumque ab hodie in ante ampliare vel construere valuero ab omni integritate ad atrium prefati patroni Sanctissimi Emiliani sit affirmatum secula in omnia. Amen. Ab hinc autem si quis homo ex mea progenie, germanis, filiis, nepotes, seu quislibet de extraneis hoc meum voluntarie factum in aliquo convellere vel retentare voluerit, in primis in fronte vinas careat lucernas et excommunicatus a comunione Xristi et a cetu omnium apostolorum, martyrum, prophetarum ac confessorum varatri antra dime sus in inferno inferiore cum Iuda proditore habeat portione in secula seculorum et insuper sit afflictus secularia damna ut quod retentare conaverit in duplum pariet et ad partem imperantis terre duas exsolvat aureas libras, hanc vero scripture tenorem in omnibus obtineat firmitatis roborem.

Facta igitur est huius tomi conscriptio sub die Iduum quinto no-

(1) Este documento, como los números 140, 142 y 143 se encuentran copiados en el Becerro Gótico. (Vide Cartulario de San Millán del P. Serrano, n.º 134, 140, 157, 181.

vembrium in era dena contena ac octies dena seu bis terna. Regnum fruenta domino Garseano in Pampilona et Fredinando rex in Castella. Ego igitur Sancio Garcie qui hanc exarationem fieri volui et relegente audivi manu mea hunc (*signo*) inieci et confirmavi.

Garsia episcopus confirmat; Gomesanus episcopus confirmat. Gundesalbus abba in cuius manu hoc testamentum perfecti confirmans.

Omne concilium de Loranko confirmantes. Exaratori Munione in celorum vivat regione.

Al dorso: Carta de Sancho García de una heredad in villa de Loranco que dio al monasterio y un palacio.

Loranco n.º 58. Cajón nono.

140)

1049

24-III-1480

1048-7

« En Sant Millan de la Cogolla veynte e quatro dias del mes de março anno del nascimiento de nuestro Salvador Ihesu Xristo de mil e quinientos e ochenta annos; este dicho dia Diego de Vergara, alcalde ordinario en el valle de la dicha Sant Myllan estando assentado en iuytio en presencia de my[...]escribano et notario publico por el rey nuestro Señor en la su corte e en todos sus regnos e setnorios e de los testigos infrascriptos, parescio ende presente el alcalde, Sancho Fernández de Solórzano monje et limosnero del monesterio de la dicha Sant Myllan. E asi como procurador de los venerables señores et debotos religiosos, abbat, prior, monjes et convento del dicho monesterio de San Myllan. Et asy presente seyendo mostró et presentó ante el dicho alcalde un previleio del rey Don García escripto en pargamino el tenor del qual es este que se sigue:

« In Dey nomine; hec est carta divisionis termini Sancti Micaelis de Petroso quam faço ego Garsea, gratia Dei rex, pariter cum coniuge mae Stephania regina. Ne umquam aliquod dubie iuris oriatur certamem dividimus itaque distincte terminos supramemorati monasterii quod nos ipsi meo obtulimus sancto Emilliano id est de illo ponte de Magasos usque ad Pénnam Corveram sicut currit flumen usque ad domum Sancti Mikaelis; et de Penna Córvera usque ad hortum Regis excepto flumine quod est defesa Regis. De Santa Maria de Petroso usque ad partem de Magasos. Et ex alia parte per medium vallis Sicce et per medium lumbum ad summum campum Oteri et sic faciat descensum per medium vallis et inde ad ripam[...] Deinde per illum lumbum usque ad illum magnum Oterum;

et de illo magno Otero descendendo per illum lumbum usque ad monasterium Sancti mikaelis et cum tota sua pertinencia ad integritatem; Monasteria scilicet Sancti Salvatoris de Valle Jovite, e de Sancti Mametis, quod est in rivo de Pinas cum illorum pertinenciis id est de [...] ad illam crucem que est super ecclesiam de Sancti Salvatoris de Valle Jovit. Et de illa cruce per illam viam que vadit per illum lumbum usque ad viam Tortam cum toto valle de Braulio et cum toto valle de Esquilanes usque ad campum Oterum et totam Vallem Surdam similiter usque ad summitatem campi Oteri et cum toto Bustello et cum toto valle de Valça usque ad illum lumbum pue est super fontem domini Alvari. Et de via Torta sicut vadit ad supra nominatum lumbum et deinde ad illum Carrascal de Aceis; deinde per caput Serne Regis ad illum magnum lapidem qui est in medio lumbo sicque faciat descensum ad rivum de Puras. Et de illum rivum de Puras sicut in valle de Juso sicut fuit semper defesa Sancti Mametis ad piscandum usque ad inicum ville Magosos. Et si aliquis in hac predicta defessa fuerit depensus piscando, ad partem monasterii persolvat quinque solidos illius monete. Monasteria ut supra diximus et regulas villas divisas sicut supra sunt nominatas, terreas, vineas, pomifera, ortos, lineas, quantum constat in sua subsistere ditione ad integrum cuncta. Amen. Insuper talem concedimus potestatem ad condonatum monasterium ut quicquid super hoc pro vivis ac mortuis vel de vestris comparationibus potueritis abere et in eodem loco populare, liberum, balenten et firmum possideatis per omnia secula, Amen. Et illi populatores qui fuerint populati, in terminis predicti monasterii commune habeant pastum et habitacionem cum omnibus villis qui sunt in circuytu. Id est cum illis de Petroso et cum illis de Tolsantos et cum illis de Magazos et cum illis de Puras in defessis et in omnibus omnino locis per omnia secula, Amen. Si quis tamen, quod absit, ex nostris propinquis vel extraneis hunc nostrum pretextum ausum fuerit violare, infringere vel dirumpere voluerit, sit a Domino Deo maledictus et a lumine Sancte Matris Ecclesie extraneatus et Kristi Corpore et sanguine excommunicatus et a xristianis segregatus cum Iuda traditore et cum diabolo penas eternas sustineat luiturus. Amen. Insuper ad secularia dampna aplicatus post parti regule vestre persolvat [...] tum auri talenta et hec scripta indisrupta permaneat.

Facta carta sub Era M.ª LXXX.^a VII.^a Regnante domino nostro Ihesu Xristo et sub eius presidio predicto Garsea Rege qui hanc cartam fieri iussit et manu sua hanc crucis iniecit et confirmavit. Ego vero Stephania regina similiter hanc (X) iniecit et confirmavit quam testes presentes et confirmantes confirmant. Sancius Pampilonensis

episcopus cf. Garsia alevensis episcopus cf. Gomèsanus Nagerensis episcopus cf. Senior Fortun Sanchic de Nagera cf. Senior Fortun Uxoriz de Begeza cf. Senior Azenari Fortunionis de Hurtis cf. Senior Sancio Fortunionis de Ponticurvo cf. Senior Fortun Lopez de Tetelia cf. Senior Azanar Sánchez de Petralata cf. Senior Garçia Sanches de Vesga cf. Senior Sancio Lopez de [...] cf. Senior Eximino Sanchiz de Aslançone cf. Senior Garçia Azanarez de Auca cf. Et testes: Senior Sancio Fortunionez de Calagurra testis. Senior Eximino Fortunionis de Arneto ts. Senior Sancio Fortunionis de Fuenes (sic) ts. Senior Sancio Fortunionis de Tafalla ts....».

(Sigue el protocolo notarial del escribano en letra cortesana).

141)

25-10-1.057

1.048-8

Bula del Papa Urbano II concediendo privilegios, favores y protección a la Santa Sede en favor de la Orden de Cluni.

«Anno Incarnationis Dominice millessimo nonagesimo quinto inditione tertia octava Kalendas Novembris, dominus et venerabilis Urbanus Papa secundus sacrauit altare primum et maius novi nostri monasterii in honorem Dei in memoriam beatorum Apostolorum Petri et Pauli, sacrauit etiam per se altare secundum in missa matutinalis, Lugdunensis autem archiepiscopus Hugo, Pisanus archiepiscopus Dabertus, episcopus Signanus Bruno eodem die in ipso, monasterio iubente papa tria in tribus primis cancelis sacrarunt altaria. Tunc papa inter sacrando missasque agendo post alia solutis portamenta coram episcopis et cardinalibus multorumque personis huiuscemodi sermonem habuit ad populum: Sancti Patres et Maiores nostri, Romani Pontifices, qui sante sedis apostolice presederunt ex quo locus Cluniacus institutus est ab initio et monasterium istud fundatum tam locum hunc quam rectores vel habitatores eius propensius dilexerunt, foverunt et curaverunt attentius et merito. Nam pius ille Willelmus istius enim monasterii institutor nulli alio advocato, nulli patrono, nullo regi vel principi curam ipsius, tutelamque comendavit nisi Deo et beato Petro eiusque Vicariis, romanis scilicet pontificibus quorum numero vel ordini divina me dignatio, licet indignum associavit. Me enim monachum prioremque monasterii huius sub Domino ac venerabili Hugone, Dei misericordia educit superstitute et benevolente. Igitur sicut Pontifices Summi ante me succedebant sibi in apostolica Sede, succederunt etiam ad tuendum curandumque propensius locum istud. Verum tamen nullus eorum per suam corpora-

lem presentiam locum istud hactenus visitavit. Mihi vero sicut in presentiarum cernitis id divina concessa clementia. Denique inter alias causas que nos ad visitandas Gallias impulerunt hec prima et precipua fuit. ut locum istum et congregationem hanc speciali nobis cognatione germanam nostra presentia letificaremus nostro accessu et alio quia iuvaremus et ad omnem utilitatem vel commodum nostram eis operam impenderemus. Itaque hic vobiscum hodie putans altare primum et maius cum ceteris que parate sunt novi huius monasterii sacramus et ad eaque de eodem monasterio restat structuram vestros animos incitamus. Placet etiam nobis vobisque ut placeat suademus, nam hoc ipsum et bonum videtur et iustum huic loco qui vobis et ceteris Christianis in veneratione et cura bona habendus est quosdam certos limites immunitatis ac securitatis circum circa undique assignare, ipsosque limites appellare limites Sacri Banni. Supra quos terminos nullus homo cuiusque conditiones ac potestatis umquam invasionem aliquam grandem vel parvam aut incendium aut predam aut rapinam facere, aut hominem rapere, vel per iram ferire, aut quod multo gravius est homicidium perpetrare vel truncationem membrorum hominis, sacra auctoritate arcente ulla tenus audeat nec audendo nec pertemptet. Itaque termini Sacri Banni sunt hii: Versus Bergia cum terminus est ac Bivium cifra Sarratam unde una via tendit ad Mazilias, alteram ad Sanctam Mariam de Bosco. Super Rusfiacum terminus est ad summitatem deffensi ad Bivium, unde una via tendit ad Bersoniacum, altera ad Carrellam. Versus Segiacum terminus est intra carrunium, citra locum ubi dicunt ad Turgum. In Strada versus Cabilonensem pagum terminus est ad gratiam cessaniam super Martiacum; versus Braucedunum terminus est in via super Boscum Bannedum, versus trenochium, terminus est ad cannas super rivulum quem dicunt Longam aquam inter Blanoscum et doniazicum.

(Copia autorizada de fecha 10 agosto 1303)

142)

1-III-1.058

1.048-9

El presbitero Gudestio de Loranco se entrega al monasterio de San Millán con todos sus bienes, que pasarán a su muerte a poder del monasterio.

«Sub nomine Sancte et individue Trinitatis. Ego Gudestio presbiter de Loranco sana et integra mente trado me ad arcisterio Sancti Emiliani et episcopo Domino Gomiz qui est abbati ibidem cum sociis fratribus, id est cum ipso monasterio Sancti Emiliani, Sante Eugenie,

Sancti Stefani cum agressu atque regressu, et duas eras; sive cum meas terras atque vineas; in valle Hamdom in Art[o], una vinea; in valle Maiore una terra; in summo valle Offresu una terra, que posuit Nunno pro sua anima; in Coba Asnera una terra; in Campo Longo, una terra; in Sancti Cristofori, una terra in Bentielas media terra; in via de Merkato una terra, dono et confirmo iure perpetuo. In vita mea sit sub manu mea, et post obitum meum ab omni integritate serviat in Sancti Emiliani suprascripto. Si quis tamen ex meis propinquis vel etiam longinquis qui meo prescripto disrumpere conaverit aut auferre presumerit primitus a fronte vinas careat lucernas, demumque in baratro dimersus non evadat averni penas. Et hec cartula indisrupta permaneat. Facta carta testamenti su die I. feria Kalendas martias. Era T.^a LX VI.^a Ego presbiter Gudestio qui hoc testamentum fieri iussi de manu mea hoc signum (**signo**) feci et testes ad roborandum tradidi. Monnio Telliz, testis. Gondesalbo Valeriz ts. Beila Vitiz ts. Tellu Iohannes ts. Monnio Obekiz ts. Monnio Iontiz ts».

Al dorso: Carta de unas heredades que fueron dadas en Loranco Loranco n.º 73, cajón nono.

143)

20-III-1065

1048-10

El Conde Gonzalo Alvarez y su mujer doña Guntroda hacen donación a Pedro, abad del monasterio de San Millán, de su palacio en Nave de Albura con su divisa y pertenencias; igualmente doña Urraca dona al mismo monasterio su casa sita también en Nave de Albura.

«Sub nomine Sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego humilis et omnium antecessorum meorum infirmus, Cristi tamen gratia auxiliante, comes Gondesalvo Alvarez una cum uxore mea Domina Guntroda cometissa, non ab aliquo homine terreno coacti sed Omnipotentis Dei clementia inflammati eiusque denique amore prefulti, pro remedio animarum nostrarum, parentum ac filiorum requie, offerimus ad atrium Sancti Emiliani nostrum proprium palatium in villa quod dicitur Nave de Albura, cum sua divisa, cum exitu et regressu in totis pertinentiis de eadem villa et suas terras. Id est in quantum ibi possunt invenire quod ex nostra pertinentia noscitur advenire, totum offerimus ad Sancto Emiliano et tibi Pater spirituale Petre, presentibus ac succedentibus fratribus per eterna secula, Amen.

Similiter ego humilis Xristi ancilla domna Urraca, pro mee anime remedio et parentum ac filiorum peccatorum remedio offero ad atrium domni Dei confessoris Emiliani presbiteri et tibi patri spirituali Petro abbati omnibusque fratribus tecum permanentibus ac succedentibus meam kasam liberam atque [...] cum sua divisa in predictam villam Nave de Albura cum exitu et regressu in totis terminis de ipsa villa cum omni genuitate iure perpetuo ad atrium Sancti Emiliani confirmo. Et ego senior Alvaro Gondisalviz similiter in eadem villam predictam Nave de Albura simili tenore concedo ad atrium Sancti Emiliani, et domini Petri abbatis kasam meam propiam cum sua divisa et una serna posita iuxta stratum discurrente ad Potanzri (*entre líneas*) de alia pars Oron, ut Deo vel Sancto Emiliano deserviant per eterna secula. Amen. Similiter et ego senior Herramelli Gondisalbiz et uxor mea domna Leguntia et meam socram domna Eximina offerimus ad atrium Sancti Emiliani et tibi patri spiritali Petro abbati pro remedio animarum nostrarum in villa supradicta Navis Albura, nostram kasam propiam cum sua divisa cum exitu vel regressu in tota pertinentia de ipas villa et unam sernam que unita est ad illam sernam que senior Alvaro Gondisalbiz ad prefatum atrium concessit Santi Emiliani. Et quod hodie offerimus abhinc deserviat in Baselica Sancti Emiliani per omnia secula. Amen. Si quis tamen quod fieri minime credimus hanc scripturam offertionis in aliquo disrumpere voluerit, tam propinqui quam extranei, filiis, neptis aut bisneptis aut quicumque de propinquis vel extraneis contemptio fecerit, sit anathema in conspectu Dei Patris omnipotentis et sanctorum angelorum eius et sic condemnatus cum Iuda traditore in inferno inferiori per omnia secula. Amen. Et insuper damno seculari afflictus in fisco profuturo monasterio tres libras exsolbat auri et hec scriptura permaneat firma.

Facta carta donationis et confirmationis, sub die prima feria quod est XIII kalendas aprilis, Era M.ª C.^a III.^a Regnante Sancio Rex in Pampilona. Ego Sancius rex interfui et confirmavi. Munis episcopus confirmans. Iohannes episcopus confirmans. Remondos infans confirmans. Senior Gondesalbo Alvarez confirmans. Senior Lopez Scemenez confirmans. Senior Lope Sangiz confirmans.

Garcia Aznarez testis. Alfons Telliz conf. Munnio monachus conscriptos et ts.

Similiter ego Anderquina Alfonsez de Nave de Albura trado corpus et anima in atrio Sancti Emiliani cum tota mea hereditate, vineis (*entre líneas: sobre «vineis: III; sobre terris»: III*) et molinos et quantum ad me pertinet ad integritatem. Ego Sancius rex illam agnovi et me postulante absolvi et confirmavi ad Sancti Emiliani.

Duum palatium et tres casatos cum suis terminis et quantum ad illas pertinet et medio molino et illa razione de mea cogermana donna Gotto que comparavi in Nave de Albura et in Lopudidno in ripa Vellosa et in varrio in Tolmantos cum omnibus suis divisis cum exitibus usque ad petra de rivo et una . . .

(Continuará)